

RECONSTRUCTIE LOOPGRAAF DONDERBERG BEESEL

PLAN VAN AANPAK

2023

Colofon

Initiatiefnemers:

September 2023

Niek van Deuzen

Kernoverleg Beesel Drakedörp

Peter Peeters

Heemkunde vereniging Maas- en Swalmdal

Jacques Peeters

Knooppunten wandelroutes Beesel

Voorwoord

In het Buitengebied van Beesel liggen vele honderden meters aan loopgraven verstopt en verscholen. Loopgraven uit de 2e wereldoorlog die alleen nog zichtbaar zijn op onverstoorde plekken. Sinds December 2019 zijn drie groepen samen gaan zitten om uit te zoeken of het mogelijk is een gedeelte van de loopgraven in de bossen van de “Donderberg” te Rijkel te reconstrueren. Verder uitwerken

Aanleiding

Rond om Beesel zijn nog talloze restanten van loopgraven uit de tweede wereldoorlog terug te vinden. In veel gevallen zijn de contouren van de loopgraven nog duidelijk zichtbaar. Maar in sommige gevallen is het verval of de verwaarlozing van de loopgraven al duidelijk aanwezig. Na boswerkzaamheden in 2017 tussen de Burg. Janssenstraat en de Caeffertweg zijn grote machines tijdens werkzaamheden over de loopgraven heen gereden. Aan de “Donderberg” in Rijkel zijn in de loop van jaren mountainbike paden gecreëerd over de loopgraven waardoor duidelijk te zien is dat de contouren verdwijnen. Daarnaast is na 80 jaar de natuur langzaam zijn plek aan het terug winnen. Bomen en stuifzand nemen langzaam de plek weer over waardoor de loopgraven verdwijnen. Peter Peeters, Jacques Peeters en Niek van Deuzen hebben vrijwillig uit interesse de koppen bij elkaar gestoken om te gaan bekijken of er handelingen nodig zijn om de loopgraven te behouden. Maar ook of we meer aandacht kunnen geven aan de handgemaakte zichtlijnen in de natuur, die een verhaal vertellen uit ons verleden.

Doelstelling

Het doel van Peter, Jacques en Niek is om in de vorm van een werkgroep samen met de gemeente Beesel, grondeigenaren en andere belanghebbenden een gedeelte van een loopgraaf te reconstrueren op de manier zoals het er in de jaren van de 2^e wereldoorlog mogelijk heeft uitgezien. Met aanvulling van een informatiebord wordt op deze manier duidelijk gemaakt waarvoor de loopgraven dienden, wie ze gegraven heeft enz. Met deze reconstructie willen we de huidige en de toekomstige generatie, omwonenden en toeristen informeren over de aanwezigheid van de loopgraven.

De locatie van de loopgraven ligt aan de Dode Maas-arm in Rijkel. Dit stukje Beesel staat bekend om zijn fraaie buitengebied dat jaarlijks veel fietsers en wandelaars trekt. Maar ook staat de Dode Maas-arm bekend om de vele mensen die vogels spotten of fotograferen. Het Natura-2000 gebied Swalmdal wordt hierdoor met regelmaat ook zwaar belast door recreanten. De locatie van de loopgraaf ligt net buiten het beschermde natuurgebied en heeft een uiterst fraaie blik over de Dode Maas-arm.

Bij de reconstructie van de loopgraaf over een lengte van ongeveer 30 meter hoort ook een reconstructie van een schuttersput. Deze schuttersput willen we inrichten dat deze gebruikt kan worden als uitkijkpost voor vogel- en natuurliefhebbers en wel zodanig dat er een panoramisch beeld mogelijk is over de gehele Dode Maas-arm. Hiermee krijgt de reconstructie een tweede functie.

De locatie van reconstructie ligt pal naast een wandelroute die deel uitmaakt van de knooppunten route Beesel en zal talloze wandelaars aantrekken, dit past goed in de visie van de gemeente Beesel wat betreft hun toeristisch beleid en hiermee kunnen we twee vliegen in een klap vangen.

Inhoud

Overzicht planning.....	4
Vooronderzoek	5
Grondeigenaren.....	5
Natura 2000- gebied.....	5
Flora en fauna.....	5
Conventionele explosieven.....	6
Onderzoek	6
Constructie loopgraven	6
Locatie	7
Veldonderzoek.....	9
Werkzaamheden.....	9
Conventionele explosieven.....	9
Vrijzetten van de locatie.	9
Graafwerkzaamheden.	9
Bekisting van de schuttersput.	10
Informatiebord	10
Kostenraming.....	10
Bijlagen	11

Overzicht planning

Werkzaamheden	Uitvoering	Uren	Tijd	Omschrijving
vooronderzoek	werggroep	10	Sept/okt 23	Vooronderzoek of geplande werkzaamheden haalbaar zijn.
Overleg	Werggroep Gemeente Beesel Dwayne Beckers	3	24 Nov 23	Overleg plan van aanpak.
Onderzoek	Werggroep	20	Sept/nov 23	Onderzoeken of plannen haalbaar zijn. Dit opstellen in plan van aanpak.
Veldonderzoek	Werggroep	6	Okt 23	Het maken van proefsleuven en uitzetten van de locatie.
Overleg	Gemeente Beesel Heemkunde Grondeigenaar Staatsbosbeheer	15	Nov 23	Overleg plan van aanpak
Accorderen werkzaamheden	Gemeente Beesel Staatsbosbeheer, grondeigenaar	-	Dec 23	Akkoord van alle belanghebbende
Plannen werkzaamheden	Werggroep	15	Jan/feb 24	Plannen van de werkzaamheden.
Uitvoeren werkzaamheden	Werggroep	20	Mrt 24	Uitvoeren van de werkzaamheden
Opening reconstructie	Alle	5	4 mei	Opening dodenherdenking/ Bevrijdingsdag

Tabel 1

Vooronderzoek

In het vooronderzoek is de werkgroep op zoek gegaan naar zaken die een reconstructie van de loopgraaf kunnen belemmeren. Ook is onderzocht welke verplichtingen en verantwoordingen er opgelegd worden bij het uitvoeren van de reconstructie.

Grondeigenaren

De werkgroep is begonnen met het natrekken van de grondeigenaren waar de loopgraven zich bevinden. Kadasternummer BSL02 N 373 is de locatie van de eventuele reconstructie. De grondeigenaar is schriftelijk akkoord met de eventuele reconstructie. Overige perceeleigenaren waar loopgraven zich bevinden hebben we niet persoonlijk benaderd. De gegevens zijn wel bekend bij de werkgroep. Namen van perceeleigenaren vernoemen wij niet binnen dit vooronderzoek in verband met de privacywet.

Natura 2000- gebied

De loopgraven bevinden zich precies naast het Natura 2000- gebied Swalmdal. Dit kan invloed hebben op eventuele werkzaamheden aan de loopgraven. Er is afgesproken met Staatsbosbeheer (beheerder van het gebied), dat zij de plannen voor de reconstructie toetsen en hier een advies/ beoordeling op zullen maken. Er is al een voortoets gedaan op vrijwillige basis door een ecooloog om uit te sluiten dat gemaakte plannen op voorhand al niet haalbaar zijn. Volgens het onderzoek bleek dat eventuele plannen geen directe invloed hebben op de huidige staat van het Natura 2000- gebied. Een definitief besluit zal na ontvangst van dit plan van aanpak gemaakt worden door Staatsbosbeheer.

Figuur 1 (rode lijn is de grens van Natura 2000- gebied. Rode pijl is de locatie van de loopgraaf)

Flora en fauna

De “Donderberg” in Beesel staat bekend om zijn vele dassen. In het Besluit natuurbescherming staat dat wij de rust en de habitat van de das niet mogen verstoren. Gezien wij 114 meter van de dichtstbijzijnde dassenburchten te werk gaan, heeft dit geen invloed op de geplande werkzaamheden. Broed- en overige beschermde verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen op de geplande locatie. De werkzaamheden zullen buiten het ‘broedseizoen’ uitgevoerd worden om verstoring te voorkomen. Kort voor de werkzaamheden zal er nogmaals een QuickScan uitgevoerd worden.

Conventionele explosieven

In het vooronderzoek is er onderzoek gedaan naar de kans op aanwezige explosieven uit de 2e wereldoorlog. De kans op aanwezigheid van explosieven is reëel waardoor vrijblijvend een offerte is aangevraagd bij BODAC BV voor het opzoeken en ruimen van eventuele conventionele explosieven.

Onderzoek

Uit het vooronderzoek is gebleken dat er kansen zijn om de reconstructie van de loopgraven succesvol uit te voeren. Na een overleg met de gemeente Beesel eind september 2023, een overleg met de grondeigenaar en telefonisch contact met Staatsbosbeheer is besloten de mogelijkheden en eventuele realisatie van de reconstructie verder uit te werken.

Constructie loopgraven

De constructie die destijds gebruikt is bij de aanleg van de loopgraven was onduidelijk. Om de juiste manier van reconstrueren te achterhalen is er literatuuronderzoek gedaan door de werkgroep. Daarnaast is via de plaatselijke heemkunde vereniging maas- en swalmdal navraag gedaan naar de bouwmethode. Ook zijn overlevenden en omwonenden geïnterviewd.

Uit al het onderzoek is geconcludeerd dat de loopgraven op de locatie 'Donderberg' enkel uitgegraven waren en niet werden bekist. In enkele gevallen werden deuren en meubels uit omliggende woningen gebruikt als versteviging. Ook kippengaas en houten boompaltjes werden hier en daar wel eens gebruikt als bekisting. Meestal werden de loopgraven enkel open gegraven. Na hevige regen of andere oorzaken van instorting werden de loopgraven weer hersteld door krijgsgevangenen.

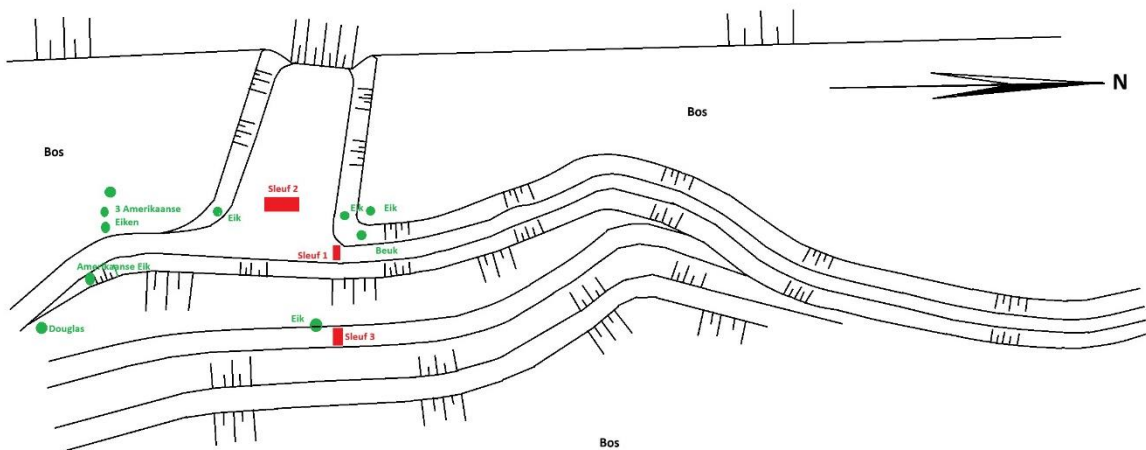

Figuur 2 voorbeeld hoe het er uit heeft gezien. Bron: gld dagblad)

Locatie

Figuur 3. Arcgis hoogtekaart

Figuur 4 Schets van de locatie.

Figuur 5. Huidige vorm van de locatie.

Figuur 6. Uitzichtpunt vanuit de schuttersput. Dit zal het uitzicht zijn vanuit voor het vogelkijkpunt.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek is er onderzoek gedaan naar de reden van verdwijning van de loopgraven op de locatie van de reconstructie. De verwachting was dat dit kwam door windafzetting en natuurlijke verwerking. Om dit ook meetbaar te maken heeft de werkgroep proefsleuven gegraven. Grondboringen zijn niet gemaakt. Door de grondlagen van stuifzanden was dit niet mogelijk.

Figuur 7

figuur 8

Groene lijn is de oude voor van de loopgraaf de rode lijnen de windafzetting

proefsleuf met gevonden glasscherven.

Werkzaamheden

De werkzaamheden zullen in fases kort of direct na elkaar uitgevoerd worden. Gezien de omvang van de werkzaamheden beperkt is, zullen alle uitvoerende werkzaamheden op vrijwillige basis uitgevoerd kunnen worden. De geplande werkzaamheden zijn onderverdeeld in de volgende stappen.

Conventionele explosieven

Het onderzoek op explosieven uit de 2^e Wereldoorlog zal geheel uitbesteed worden aan een gespecialiseerd bedrijf.

Vrijzetten van de locatie.

Enkele struiken en bomen zullen moeten wijken voor de voor de reconstructie. Het gaat hier om Vlier, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. Enkele grotere formaat Amerikaanse vogelkers (6/8 meter) staan op grond van Staatsbosbeheer. Deze willen wij laten vellen om het uitzicht vanuit de schuttersput te vergroten. Gezien de Amerikaanse vogelkers geen graag geziene gast is binnen de Nederlandse natuur hopen we dat Staatsbosbeheer hier geen problemen mee heeft. In de werkgroep is een gecertificeerde bosbouwer aanwezig die de velling uit zou kunnen voeren.

Graafwerkzaamheden.

In Beesel heeft een grondverzet bedrijf aangegeven om de graafwerkzaamheden vrijwillig uit te voeren met een 900kg minigraver. Deze is 90cm breed waardoor er geen grote spoorvorming in het bosgebied zal ontstaan. Ook boombeschermers zullen ter beschikking worden gesteld. De aanwezigheid van een vrijwillige boom- technicus zal in schatten of bepaalde wortels van bomen verwijderd mogen worden zonder gevolgen voor de bestaande houtopstand.

Bekisting van de schuttersput.

De houten bekisting zal door de werkgroep zelf aangebracht worden. Het hout en overige materialen zullen deels gesponsord worden door ondernemers uit Beesel. Overige kosten zullen via KERN met PIT of via andere subsidiestromen betaald worden.

Informatiebord

Het informatiebord dat geplaatst zal worden, wordt ontworpen door vrijwilligers. Een bedrijf uit Beesel heeft aangegeven de arbeidsuren te willen sponsoren. Overige kosten zullen via KERN met PIT of via andere subsidiestromen betaald worden.

Kostenraming

Werkzaamheden	Uitvoering	Kosten
Conventionele explosieven	BODAC/ andere partij	€6000.-
Informatie borden	HENDRIKS RECLAME	€360.-
Bekisting uitkijkpost	Houthandel	€545.-
Totaal		€6905.- exl BTW

Tabel 2

Bijlagen

Idee voor het informatiebord (bron: <https://www.itfryskegea.nl/>)

(Bron: vogelkijkhut.nl)

In bovenstaande afbeelding is te zien hoe de constructie van het uitkijk punt er ongeveer uit kan gaan zien. De schuttersput zal een stuk kleiner zijn en de kijkgaten zullen vervallen omdat de mogelijkheid er is om over de schutting heen te kijken. De constructie zal ongeveer 100cm hoog zijn.

